

Obr. 8. Deformity prstů u pacientky s mykotickými, přerostlými nehty

Obr. 9. Hallux valgus

Podiatrické nálezy

Diabetická noha (Obr. 6). Jde o nehojící se trofické defekty, deformity a infekce, k jejichž vzniku přispívá diabetická angiopatie, snížená imunita, infekce, poruchy tkáňové homeostázy, drobné úrazy, otlaky z nevhodné obuvi atd. Za znepokojivý rizikový faktor je považována kombinace ICHDK a kouření. Lékaře je třeba vyhledat hned při podezření na onemocnění nohou (6), protože 40–60 % diabetiků podstoupí netraumatickou amputaci DK a v 85 % takové amputaci předchází ulcerace na nohou. Celková prevalence ulcerací čítá asi 4–10 % (7).

Charcotova osteoarthritis (CHAO) vzniká v důsledku působení diabetické neuropatie a je charakterizované destrukcí kostí a kloubů. Mezi projevy akutní CHAO patří otok, rozdíl kožní teploty oproti kontralaterální noze o 1–2 °C. Bolest a deformita může a nemusí být přítomná. Chronická forma je typická přetrvávajícím nálezem na RTG déle než 6 měsíců. Většinou ustupují změny v měkkých tkáních

(edém, zvýšená teplota) a změny zvýšené kostní osteoresorpce. Jsou však přítomné deformity a hypertrofické změny kostní tkáně (3, 8, 9).

Ortopedické nálezy

Na patogenezi deformit na nohou se významně podílí genetické faktory, strukturální anomálie dolní končetiny, nošení nevhodné obuvi (vysoké podpatky, úzké špičky), chronické přetěžování končetiny způsobené nadváhou nebo nošením těžkých břemen. Dalšími příčinami mohou být vnitřní faktory, hormonální změny, u žen v klimakteriu zejména osteoporóza. Tyto vady jsou označovány jako statické deformity, postihují značnou část dospělé populace a představují nejčastěji ošetřovaná ortopedická onemocnění. Mezi nejčastější statické deformity patří deformity prstů, hallux valgus a ploché nohy (10).

Porucha nožní klenby je získaná statická porucha vznikající v kterémkoli věku, kdy je nepoměr mezi velikostí zátěže a nosností chodidla. Ploché nohy mohou být dvou typů – podélně plochá noha (pes planus) a příčně plochá noha (pes transversoplanus). Stav klenby lze určit klinicky podle tvaru nohy ve stoji i při chůzi plantogramem, otisk chodidla je uveden na obrázku 7. Takto postižení lidé si stěžují na statické otoky končetin, křeče, únavu nohou a bolest. Podle klinického nálezu a RTG se plochá noha dělí do 4 stupňů. Lidé s výrazným plochonožím disponují charakteristickou chůzí a často udávají bolesti zad (11).

Deformity prstů

Kladívkový prst (digitus hamatus) (Obr. 8) se řadí rovněž mezi statické deformity s typickou flexí v proximálním interfalangeálním kloubu. Jde o častý nález, který bývá patrný u příčně ploché nohy a valgózní deformitě palce. Nad hlavičkou základního článku se tlakem v obuvi tvoří bolestivý otlak. K statickým deformitám patří také drápanovitý a paličkový prst (10).

Vybočený palec (hallux valgus) (Obr. 9) je definován valgózním vybočením palce a obvykle prominencí hlavičky I. metatarzu. Přítomna bývá příčná plochá noha a deformity prstů (překrytí II. prstu). Obtíže činí otlaky, bolestivost, zarudnutí v oblasti

prominující hlavičky, omezená a bolestivá pohyblivost v kloubu (10). V globálním měřítku se prevalence této vady pohybuje mezi 25–35 % (1, 12).

Ztuhlý palec (hallux rigidus) je řazen mezi získané deformity nohy na degenerativním podkladě (např. osteoartróza). Je výrazně omezený rozsah pohybu směrem nahoru, a to brání správnému odvalu nohy během chůze. Objevuje se bolest při zátěži, časem výrůstky v podkoží a otlaky (13).

Limited joint mobility (LMJ) je onemocnění charakterizované omezenou kloubní pohyblivostí, příčinou vzniku je vysoký plantární tlak, bývá přítomno asi u 50 % všech diabetiků (3).

Subjektivní obtíže seniorů související s nohama

Mezi subjektivní potíže, které pacienti na nohou uvádí, můžeme zařadit např. bolest různé etiologie, zhoršenou citlivost a svědění kůže, které doprovází mykotická onemocnění (13). Svědivost na nohách mohou pociťovat pacienti s varixy. Častým zdravotním problémem je syndrom neklidných nohou (akatie), který je definován jako nesnesitelné nutkání hýbat s nohama v klidu, typicky před spaním (14, 15). Neuropatické potíže doprovází symptomy brnění a mravenčení (parestázie) v nohách. Ty mohou být neurotoickým projevem během chemoterapeutické léčby (16). Pocity tíhy nohou většinou značí cévní etiologii a pacienti popisují únavu a ztuhlost. Velmi nepříjemným symptomem jsou křeče v nohách s typicky náhlým vznikem, mimovolnými stahy a bolestí. Většinou jsou označovány jako noční a objeví se obvykle na jedné noze. Mohou mít celou řadu příčin (např. neurologické, metabolické, hormonální či ponáhlové) a lokalizovány bývají nejčastěji v lýtku, ale i kdekoli na noze (17).

Prezentace výsledků průzkumu

Cíl

Cílem průzkumného šetření bylo zjistit, jaké jsou nejčastější patologické nálezy na nohou a subjektivní obtíže, které sledovaná skupina seniorů uvádí.